

Presisjon i slaktegris- fjøset

MEST FOTOGRAFERT: Det er mulig at Gunhild Jenssen i Mosvik i Nord-Trøndelag har noen av de mest fotograferte grisene i landet. Øverst på bildet kan du se kameraet som tar bildene som beregningene av grisenes vekt gjøres ut ifra.

VILLE HA RÅD: Siden Gunhild Jenssen (t.v.) aldri hadde drevet med gris før 7. januar i år, mente hun det var en fordel å ha tett oppfølging av blant annet fôringsrådgiver Kine B. Letnes fra Felleskjøpet.

INDERØY: Med nøyaktige tall på tilvekst, fôr- og vannforbruk er det mulig for slaktegrisprodusent Gunhild Jenssen og fagkonsulent Kine B. Letnes å sette inn tiltak underveis i et slaktegrisinnsett.

TEKST OG FOTO: Øystein Heggdal, oystein@norsklandbruk.no

Vi vet ikke helt hva det var som skjedde på dag 64 i første innsett, men i de neste fjorten dagene vokste ikke grisene i det hele tatt. Det sto plutselig helt stille. Men med alle registreringene vi har, kunne jeg sjekke at både vann- og fôrforbruk var som normalt, så det var en veldig trygghet, sier slaktegrisprodusent Gunhild Jenssen.

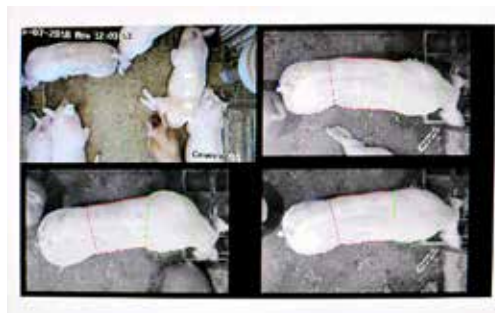
Hvis du spør kyllingprodusenter om hvor mange føreheter kyllingene spiste per kilo tilvekst på siste innsett, kan de svare deg med en nøyaktighet ned til et par desimaler. De kan også svare på daglig vannforbruk, tilvekst og temperatur på en gitt dag i innsettet, og det er sannsynlig at de kan sammenlikne sine tall med andre produsenter.

FRAMOVERLENTE TRØNDERE

Men i slaktegrisproduksjonen har slike nøyaktige målinger vært mye vanskeligere å få fram. Noen har klart det, men så enkelt og rasjonelt som i kylling har det ikke vært. Fram til nå.

– Vi har levert fire slike Progrow veiesystemer fra Skov fram til nå, og alle sammen er i Trøndelag. Den trønderske bonden er framoverlent, mener trønder og fagkonsulent i Felleskjøpet, Kine B. Letnes.

Vi sitter på kontoret i det nye slaktegriset i Mosvik og ser på en dataskjerm der det kontinuerlig popper opp bilder av griser fra to binger i hver av de to avdelingene. For der kyllingen veies kontinuerlig ved at de hopper opp på ei vekt som henger i rommet, er det mer komplisert å få veid griser kontinuerlig.

VEIING: I bildedatabasen til Skov-anlegget ligger det tusenvis av referansebilder av griser som brukes som sammenlikningsgrunnlag, for å beregne vekta på grisene i de fire bingene med kamera.

– I rom to har nå kameraet tatt over 1 000 bilder, som er godkjente som en måling, og som brukes til å beregne levendevekt på grisene. På første innsett fikk vi ei egen klubbe fra Nortura, slik at vi merket grisene i bingene som var fotografert, og det viste seg på slakteoppjøret at vekta stemte veldig bra, forklarer Jenssen.

Totalt henger det fire kameraer i fire binger og tar hundrevis av bilder av grisene mens de står og spiser av tørrfôringsautomaten. Bildene analyseres, en rekke av dem forkastes, fordi de ikke blir gode nok til en godkjent måling. Resten blir sammenliknet med bilder av griser med en kjent vekt, som ligger lagret i en database i teknisk rom for å anslå vekta på grisene i bingen.

– Men ingen må tro på vekta helt ukritisk. ►

STRUPER: Hva skjer med tilveksten om det blir vanskeligere for grisene å få ut fôr fra tørrfôringsautomaten? I andre innsett har Jenssen strupa ned fôrtilgangen noe, uten å se forskjell på grisens tilvekst, hvilket betyr mindre fôr for samme tilvekst.

SENSOR: På vanninntaket utenfor hver avdeling sitter det en sensor som måler avdelingas vannforbruk. Registreringene blir analyserte og presentert i Farm Online-systemet på dataen på kontoret.

► Det kan skje at enkeltmålinger er litt ute av kurs, men ser vi utviklinga over tid, stemmer den bra, forklarer Jenssen.

VEKT IKKE VOLUM

Grisene føres fra tørrfôringsautomater som sitter mellom hver bingje. Å regne ut fôrforbruk per dag, har ikke vært helt rett fram i fjøs med tørrfôringsautomater der grisene føres etter appetitt, men teknikken kommer oss til unnsetning. Før der de mer avanserte tørrfôringsanleggene tidligere har hatt utmating og registrering av fôr på volum, registrerer nå dette anlegget kilo.

– Tørrfôringsautomatene fylles opp to ganger daglig, og fôrvekta i fôrsentralen veier ut 20 kilo fôr om gangen, helt til siste automat er fylt opp. Når vi da vet hvor mange griser det er i hver avdeling,

er det greit å regne ut fôrenheter per kilo tilvekst. I avdelinga med 105-kilos gris går det nå 2,97 kilo fôr per gris per dag, sier Jenssen.

Med tørrfôringsbokser går nødvendigvis grisene til Jenssen på appetittfôring, men det betyr ikke at det er helt fri fart på fôrtildelinga for det. Tørrfôringsboksen har et spjeld med 20 hakk, eller instillinger, og utfordringa er å finne den rette balansen, slik at grisene vokser opp mot sitt genetiske potensial, mens fôrtildelinga på den andre siden ikke kan være så stor at de søler med fôret.

– Jeg begynner å strupe tildelinga når det ligger igjen fôr i skåla, for da tuller de bare med det. På det siste innsettet har jeg åpnet opp spjeldet noe mer enn på første innsettet, noe jeg har sett igjen på tilveksten. Det klarer du ikke om du ikke har gode tilvekstregistreringer underveis, sier Jenssen.

SAMLER HISTORISKE DATA

Et annet målepunkt som er veldig kjent i kyllingproduksjonen, men knapt nok har vært registrert i slaktegrisproduksjonen, er vannforbruk. På vanninntaket for hver avdeling sitter det en vannsensor som måler daglig forbruk av vann per gris. I avdelinga med griser på 105 kilo levendevekt gikk det 6,6 liter vann per gris per dag før vi var på besøk.

Og for å samle alle disse dataene fra vekt, fôr- og vannforbruk, i tillegg til data fra klimastyringa, er fjøset til Jenssen levert med det Skov kaller for Farm Online. Der du fôr kanskje bare fikk ut tall fra

VANN:

Disse grise- ne på 105 kilo drakk i snitt 6,6 liter vann per dag, en registrering som ikke er veldig vanlig i norske slaktegris- fjøs.

VEIER: I øverste del av fôringsanlegget sitter fôrvekta, som veier inn 20 kilo fôr om gangen. Fôringsanlegget fyller tørrfôringsautomatene helt fulle to ganger daglig.

det siste døgnet på temperatur og luftfuktighet i fjøset, lagres alle disse dataene i Farm Online, slik at det blir enklere å holde oversikt over hva som skjer i fjøset over tid. I tillegg blir det enklere å være rådgiver.

– Fordelen med å gi råd til besetninger med daglige målinger av vekt, fôrforbruk og klima, er at de har verdifull historikk som kan brukes til å finne optimale løsninger til deres produksjon, sier Letnes.

Teknikken er med på å gi oss kontroll over produksjonen underveis, og det hjelper til å forbedre effektiviteten i produksjonen.

PILOTBRUKER PÅ SMARTHOLD

Men registreringer i egen besetning er én ting. Hvordan sammenlikner du din besetning med produsenter som har tilsvarende griser i fjøset? Nå er det også en løsning på det på gang. For Jenssen er i tillegg med som pilotbruker på Felleskjøpet sitt nye Smart Hold-prosjekt på slaktegris.

Hver onsdag siden hun satte inn gris 7. januar i år, har hun lagt inn tall på daglig tilvekst og fôrforbruk i Felleskjøpets Vekstmodell slaktegris. Der har hun også måttet legge inn hvilken rasekrysning grisene er, og ut får hun en forventet tilvekstkurve på akkurat den typen gris hun har i fjøset.

– Gunhild er en av sju pilotbrukere av programmet, som skal lanseres i september. Og dette blir ikke bare et verktøy for gårdbrukerne som kan se hvordan deres griser vokser i forhold til grisens genetiske potensial, det vil også gjøre at vi fôringsrådgivere kan jobbe med helt oppdaterte tall på

VEKST: Jenssen er med som én av sju pilotbrukere på sin Vekstmodell slaktegris, som skal lanseres i september. Her ser Jenssen hvordan hennes slaktegriser vokser i forhold til hva normen er for griser med tilsvarende genetikk.

FÔRFORBRUK: Ved å få oppdaterte data på hva som skjer i besetninga underveis i et innsett, kan svineprodusenten sette inn tiltak når noe ser ut til å utvikle seg i feil retning.

hvordan grisen gjør det ute i besetningene. Det blir slutt på å basere fôringsrådene på gamle normer, da vi ser hvordan grisen presterer akkurat nå ute hos produsentene, sier Letnes.

SAMMENLIKNER MED OPPDATERTE TALL

Vekstmodell slaktegris ble opprinnelig utviklet av Topigs Norsvin i Nederland, som et relativt enkelt verktøy for at deres kunder kunne sjekke om de faktisk tok ut grisens genetiske potensial.

– Du får underveis-data på hvordan grisen på det aktuelle innsettet gjør det, og kan sette inn tiltak når du ser det er avvik. Og det vil heller ikke være nødvendig å ha så mye teknikk i fjøset som Gunhild har. Det eneste som kreves, er at du har en binge der du veier noen griser hver uke og vet hvor mye fôr som går, forklarer Letnes

Nå kan det kanskje argumenteres at det er litt smør på flekk å bruke Vekstmodellen i tillegg, når en har et såpass avansert styringssystem i fjøset som Jenssen har. Men den store forskjellen ligger i at det kun er tall for fôrforbruk og tilvekst som trekkes ut, og at det er mulig å sammenlikne egne tall med oppdaterte tall på samme rasekrysning som du selv har i fjøset.

Og det var ved hjelp av disse tallene de ble oppmerksomme på den fjorten dager lange knekken i tilvekst på dag 64 i første innsett. Men selv om de registrerte at det skjedde, er ennå ikke mysteriet helt oppklart på hvorfor det skjedde.

– Vi spekulerte på om det var kameraet som lurte oss, men da skulle vi ha sett en plutselig vektøkning igjen etterpå, men det så vi ikke. Det var i grunnen ikke noe spesielt som skjedde, og med alle registreringene kunne jeg se at grisene spiste og drakk som vanlig, forklarer Jenssen. ■

Fordelen med å gi råd til besetninger med daglige målinger av vekt, fôrforbruk og klima, er at de har verdifull historikk som kan brukes til å finne optimale løsninger til deres produksjon.

**Fagkonsulent
Kine B. Letnes**